

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — Nowacka Aniela.....

Ji K-423/423 Pom.....

Gudziadz terror.....

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 — relacja właściwa k. 9 s. 1-17

I/2 — dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 — Inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 2 s. 1-3

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

III/1 — dot. rodziny relatora —

III/2 — dot. ogólnie okresu przed 1939 r. —

III/3 — dot. ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — Inne... —

IV. Korespondencja

l. z E. Zawackie, k. 2 s. 1-2.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] k. 4 ..

VI. Fotografie: dział ikonografii

I/1. Relacja własna: Nowacka Amelce:

1. Relacja dotycząca działalności

A. Nowackiej spisana przez mjr H. Hirsza,
wraz ze zdjęciami, rękopis, 12. II. 1979
z Arch. E. Zawackiej

k. 9 s. 1-17

Aniela Nowacka z domu Wasielewska

urodzona 17.10.1902r. w Miedzynie (dawny powiat Suwece n/wiska Matka z domu

Apolonia Czela. Ojciec Stanisław urodzony w miejscowości Lipinke pow. ^{Nowe} 17/wiska.

Aniela Nowacka pochodzenia chłopskiego.

Rodzice mieli gospodarstwo o wielkości

16 ha. Szkołę powszechną - ujęstą

ukończyła w Miedzynie. W późniejszym

okresie uczęszczała się (też szkoła powszechna - niemiecka) w Osieku - ujęstzie po 4 klasy

W 1915 wychodziła za mąż. za Wład-

ysława Nowackiego (Nowak urodzony

1.06.1893 w Kłonowie pow. Tuchola - ^{z otulenia} zaciągnięty

armii cesarskiej - brat ujęst w I wojnie

światowej). Władysław Nowacki od 1922

r. służył w WP w Gindryndzu (B5 pp. 520

3-iej kompanii, a później w administracji.

Brat ujęst w kampanii wojennej

był krótki czas w niewoli. Wzrost

porządkiem grudnia 1939r. W czasie

okupacji pracował na folwarku - jako

robotnik budowlany. A. Nowacka przed

wojną była członkinią Organizacji

Rodzin Wojskowych. Wł. Nowacki

patronat do Związku Zachodniego

Wracając do A Nowackiej - była drewnia-
tym ~~drzewiarzem~~ ~~drzewiarzem~~ w rodzinie Antoni

Józef, Anna, Józef Stanisław, Józefa
Maria, Bronisław i Aniela

Bрат Anieli - Antoni upodobał sobie
zawód Kolarza i w 1921
wyjechał w celu zdobycia zawodu
do Terewa. W Terewie zapoznał
swoją pierwszą żonę, która na-
mówiła go po ślubie aby
przejechał do jej rodziny - do
Czerwca Wicekopalarnego (Lad^{na}berg
an. Harle), a ona została w przyszłości
by jego wykładowcą. Antoni pod
naciskiem rodziny żony ~~z~~ zmienił
nazwisko na Antoni Wessel.

W 1934 jest już Inspektorem
niemieckich kolei (DRB) miał więc
wgląd do różnych rzeczy, zajmował
się sprawą zaopiekania parowozów
i kontrolował ich stan. Znal dobre
przebiegi transportów. W 1934
umiała matka Anieli Nowackiej
i w związku z tym do Guedrida
z żoną ~~przejechał~~ ^{przejechał} Antoni. Do
Guedrida ~~z~~ ^z z nim jego sioła.
Antoni wraz z siołą wyszedł na
spacer

3
i przypadkiem weszła od strony Wisły
na teren wojskowy - na obszar cya-
deli gwardzkiej. Tam zatrzymany
został przekazany policji, następnie
do Oddziału II - Komendy Bydgoskiej
- była to ekspedycja II Oddział - Bydgoszcz.
Antoni zastawiony, zmuszono go
do współpracy w zakresie przeba-
zowania wiadomości o sytuacji
i danych co do spraw koleji,
wyposażenia, potrzeb transportu
i t.p. Antoni zgodził się na współpracę
(poważał to służyć, która nigdy
tego nie zdradził). Sprawa współpracy
na korzyść Polski wyszła również
w pierwszym czasie na torpadowe
sędzi wojennego w Berlinie.
[Później Niemcy po wkroczeniu do
Bydgoszczy udało w 1939 roku zdobyć
listy agentów Oddział II z Bydgoszczy]
w pierwszym okresie czasu,
w przebiegu ^{przetęgnięty} maszynisty Antoni
przyjeżdżał ^{wiodomej} sprawić, co robi i udawał
się do mieszkania ^{Halperina} (domu jednorodzinny)
bylego właściciela fabryki wyrobów
gumowych "PEPEGE" Halperina oddał ten
dom do "dyspozycji" ekspedycji Oddz.
II. W domu tym obradowało
wspólnie z oficjarami wojennego
16 DP, oficjarami Wojskowego

4

Sędzi rejonowego w Grupie 1302 w.
przedstawienie policyjnego kampanij.
Sytuacja taka trwała aż do
391

Oficerowie Oddziału II penetrowali
różne środowiska aby zdobyć dla
siebie ludzi do współpracy.
Zwerbowano między innymi byłego
ministra 'siem' woskowskiego wopisara
- elektryka zamieszkałego wówczas
na terenie elektrowni i mieszkanie
przyjechał do 3 pokoje. Leon Jankowski
przed wojną chodził do redakcji
"Dziennika Białogórskiego", który wychodził
wówczas w Giedrzyca. W redakcji
przepracował na stanowisku redaktora
osobnik o nazwisku Włodarczyk, z
którym L. Jankowski był na "Ty"
w pewnym dniu, w roku 1935
(wrazem) do redakcji wszedł
osobnik o nazwisku Piechowicki
z którym rozmawiał redaktor.
Następnie wywierała się dyskusja
i Piechowicki zaproponował
L. Jankowskiemu spotkanie.
L. Jankowski zaprosił go do
siebie do domu - na teren elektro-
wni. W czasie rozmowy

5

wysoko najprawdopodobniej, że Pichowat
jest oficerem wywiadowym w stopniu
kpt. - tak więc kpt. Pichowat
korzystał z tabaki L ~~Janowski~~^{Janowski}
Skiego. Do mieszkania przychodził
często wraz z osobami - turystami
studentami wyjeżdżającymi z Niemiec
wypytywani byli o różne sprawy
poufne ekspedycja Oddział II
znajdowała się w zespole
Koszar przy ul. (chemii) Stalingra-
dzkiej, później na ul. Bema
w domu Hartperina. Oddział
II zlikwidowano w Guetterslohe
pod koniec 1939r., pozostawiając
jedynie swoich współpracowników
i oficerów wywiadowych w posze-
gólnych jednostkach wojskowych.
W 16 pułku Artylerii Lekkiej (16 PŁL)
był nim kpt. Dybowst. Maksymilian
Adrian - Dywizjonu.

Zbliża się wczesien 1939r.
Później kpt. Pichowat powierzył
L Janowskiemu - dot. polecenie
aby przekazywane zadania wyko-
nywał bez zarzutów - z oddaniem.
W drugiej połowie sierpnia
u L Janowskiego zjawili się
dwaj oficerowie

8

WOP (pol) z poleceniem - obj koperta, 6
która mu wręczono dostarczyć
w dniu następnym st. siem.
Władysławowe Nowoczekimie.

Leon Jankowski tak uczył z tym,
ze koperta obj. ziemi, która
przekazywała mszowe (niechciała
zafabrykować koperta z piśmem,
koperta zapieczętowana)

st. siem Władysław Nowoczeki był kawalerem
szosła wojskowego. W szosle
pracował pewien podchorąży, który
zaprowadził się z st. siem W. No-
woczekim. Zaprowadził go w
pewnym okresie czasu powierzył
jedynie Nowoczekim „Słuchaj
do siebie może przysłał z piśmem
o nie nie pytaj, zabieraj piśmo
i dostarcz do kpt Dybowskiego
Po otrzymaniu od żony koperty
Wł. Nowoczeki dostarczył kopertę
kpt. Dybowskimu co było w kopercie
nikt nie może powierzyć ~~było~~
piśmo. Na tym celu L. Jankowski
go się skonsultował z Wł. Nowoczekim
tez. W późniejszym okresie na rozprawie
w Berlinie wyszło na jaw, że
rodzina Nowoczekich była przekaz-
nikiem. Nowoczeki jako zaintereso-
wany, a Nowoczeki z tytułu

że była siostrą Antoniego Wessel.

Zbliża się okres 1941r. L. Jankowski
zostaje z elektrowni, z mechaniką
wyrzucony i dano mu nowe mieszka-
nie przy ul. 3 Maja. Nr 15.

W pewien kwietniowy wieczór zapukał
ktoś do drzwi i wszedł do domu

Jankowskiego osobnik przedstawia-
jąc się że jest Oficerem WP

i że skierowano go do niego

po plan elektrowni, obsadę

sluży (i te ^{postępków} strażniców). Otrzymał

temnia (7 dni). Jankowski był

- porządek ^{we czasie okupacji} przydzielony elektrowni,

co zweryfikuje z tym, że był długo-

letnim pracownikiem sprawy znanej

bardzo dobrze. Z zadania wykus-

zał się natychmiast. Po 7-miu dniach

przyszł ten oficer po plan, wspólnie

porozmawiali i na tym sprawa

się skończyła. Rozmawiając z Jan-

kowskim gdyż liczył na to, że

był elektrykiem miejscowej Komendy

AK. Ale wstępni dopiero w 431.

Mówi, że pracował samodzielnie

we wiadomości dotyczącej sprawy

elektrowni i innych przedmiotach

zaworze temu samemu osobnikowi,

który z pewnością nie był mu

znany. Wiadomości przedawany

w różnych umowionych miejscach
 w mieście. W klubie samowolny
 wysiło na jaw - w klubie
 oglądania murów z drzew (cmentarz
 013) zainteresowała go postać
 por. "Zygmunta" Kiecha 1927
chwytł zdyście i stwierdził, że
to ten porucznik prosił o dane
z etykiety: Leon Jankowski
 jest obecnie na emeryturze.
 Ze względu na stan zdrowia
 i słabość nerw nie chce sam
 opisać sprawy. O Janowskim
 dowiedziałem się wprost od
 Nowackiego, który wiedział kto
 dostarczył koperty. Janowski
 w sprawie tajemny niebieskiej
 koperty nie był współpracownikiem.

W 1934. Szefem dworca w Gudzynie był ptk
 Smoleński - komendant Centrali Wysz. Kom. pol. m. g.
 Por. Komisarz, Artur Lee - w Gudzynie by
 komendantem CwK.

1. Pierwszego 1940. w godzinach
 przedpołudniowych, przed dom 943c
 mieszkałi Nowaczy zaprowadza
 Limuzyna (Kosierka 27/29). Do
 mieszkania weszło dwóch gestapowców,
 którzy przedstawiłi się - jeden o na-
 zwisku Kreft, a drugi Langholtz
 (oba z placówki Gestapo z Bydgoszczy.

A. Nowacka została zamknięta do aresztu Gestapo w Gudziszku - ul. Młynska 19. Mąż A. Nowackiej został przywieziony z pracy (pracował na polmie niemieckim w Gudziszku jako robotnik budowlany) ok. godz. 11⁰⁰. Oboj byli przesłuchiwani i przy tym braci (ciągle chodziło o brata. Nowacki do niego się nie przynależeli) pytali kiedy brat był w Gudziszku, ile razy, z kim się spotykał i t.p) Po krótkim czasie odbył przesłuchanie, Nowackich tym samym samochodem i w tym samym towarzystwie, w kapturkach zamieszono do Gestapo w Bydgoszczy. Po dwóch dniach przygotowało i straszone rzyć w tym czasie strasząc życie jeżeli nie nie powiedzą. Do Bydgoszczy zapędzali w godzinie wieczornych 1 października 1944. Zostali ponownie przesłuchiwani i ciągle w sprawie brata. Bardzo późnym wieczorem odjechali z Bydgoszczy do kwaterki na Naki. Za tą miejscowością gestapowcy postanowili odpocząć. Nowackich osadzono w aucie gminnym, których pilnował wartownik. Spali na słomie. Rano otrzymali kubek czarnej kawy

1. po kawałku suchego chleba. 10
2. rozprawa 1940^{41?} ok godz 9⁰⁰
Nowaccy ^{wo Kąrdonkach} wzięli z gestapowcami, ~~w~~
~~danstach~~ wzięli się w dalszą
podróż. Zapykali do Gozowa Wiet-
Kopolskiego (Landzberg an Warthe) do miasta
gdzie mieszkał ^{z praco} brat Antoni. Zawiezono
ich do więzienia policyjnego, do jednej
celi. Na korytarzu ^{w więzieniu} spotkali brata
A. Nowackiego - Antoniego. Przechowywanie
wzięło się na zasadzie ciągłe
zadawanych tych samych pytań przy
słownemu krzykowi brata. Po okresie
ok 3 tygodni Nowackich dozwolono
do więzienia policyjnego do m.

Frankfurt n/Odra. Więzienie było blisko
rzebi i tu też rozdzielono - każdy
się znajdował w osobnej celi (ciągłe te
same ^{w Kąrdonkach} pytania). Warunki bytowania
były bardzo niedobre, spanie na słomie.
Na powrót czas w przesłuchaniu był spokojny.
Po dwóch tygodniach przesłuchiwanie
ponownie i to bardzo intensywne
i ciągłe te same pytania przy
jednocześnie straszem, biciu itp.

We Frankfurcie zostało odetermi perłowo.
wykonano zdjęcia i film w atryumie
więziennym. Oświadczono im, że zostali
zarejestrowani w księgce ewidencyjnej
przebiegów III Rzeszy

Po ok 5 tygodniach pobytu w Gorzowie
 ceka. drojka Aniela Antoniego ^{Wessel} i Bronisława
 Nowackiego wywieziono do Berlina - więzie-
 nie Moabit. Po krótkim okresie
 rozdzielono wszystkich. A Nowacka pozost-
 ała w Moabire, Władysław Nowacki
 i A. Wessel do więzienia wojskowego
 w Berlinie (Berlin Tegel) każdy z nich
 siedział osobno i to z podwojnymi
 kajdanami (ręce i nogi). A Nowacka
 po 2 tygodniach z Moabitka
 przewieziono do więzienia Berlin - Schlotter-
burg (zawsze w kajdanach). Przez dłuższy
 okres czasu nie są poddawani intensyw-
 nemu przesłuchaniu. Po okresie "ciszy"
 pierwszy zostaje przesłuchany A. Wessel.
 i otrzymał zarządzenie, że porówna
 Kanna za zdrady Rzeszy zostanie
 przeprowadzona od 05. 7. 05. 1942.
 Takie same zarządzenie otrzymał
 A. Nowacki i Władysław Nowacki:
 Wszystkim groziła kara śmierci
 "z powodu zdrady państwa - kara śmierci"
 "i udziału w prasie publicznej".
 7. 05. 1942 rano pod więzienie w Schlotter-
 burg zapędzono "Suka" (samochód na
 sygnale) i w kajdanach wepchnięto
 do samochodu A. Nowacka. W
 samochodzie siedzieli ¹⁴² skreci Władysław

Nowacki i A. Wessel. W syntetycznym
 zawięzaniu do sądu i odbyła się
 rozprawa sądu wojennego. Skład
 sądu jest to przeważnie generałowie
 pułkownicy i paru cywilów - razem
 ok 12-13 osób. Rozprawa trwała
 od 7.05 42 r. aż do chwili prawego
 zasądzenia - do dnia 24. V 1942 r.

Na rozprawie wyszło na jaw, że
 Wessel przekazywał dane polityczne
 wojskowej, Na stole leżały dowody
 winy przede wszystkim Wessel - oparta foto-
 grafias, różne papiery, dokumenty, zapisy
 maszyna do pisania w celu powiększenia
 maszynopisów itp. Wnoszący wyrok
 brzmiał " Za zdradę państwa
 kara śmierci, Wessel dołożył
 10 000 Mark, Karę z nich miał
 prawo odwołać się w przeciągu
 trzech miesięcy. Na rozprawie jeden
 z generałów ^(przypadek) dawny pułkownik ^{Włodarski}
 Nowackiego (jego etna kompanii wówczas
 w czasie I wojny światowej kpt)
 wstał i obronił Nowackiego
 stwierdzając że " Nowacy nie są
 obywatelami państwa niemieckiego.
 Traktat Wersalski przywrócił im
 polskość i nie można ich

Na której
 rozprawie
 apelacyjnej

-11-

13

duchowość na powrót z A. Wessel.
Stwierdził jednocześnie, że ludność
przyganiwna w różnych partiach jest
zawsze naradzona na pewne nieba-
presentswa z powodu różnych losów
i powróżen. Po trzech miesiącach
wojny zmieniono. A z w Nowoczek
ostawiono "za współpracę", a
A Wessel otrzymał karę śmierci:

- A i ~~Nowoczek~~ ~~z~~ ~~4~~ lata
ewangelicznego więzienia bez zatrzymu
czasu spędzania.

- w l. Nowoczek 6 lat więzienia.

A. Nowoczek przewieziono do więzienia
w miejscowości Koblus, gdzie
została jej kaidantka.

w l. Nowoczek ze względu na to, że
pierwszy lekarz, który go badał
stwierdził ^(i kładł wpis) ~~quasi~~ ~~to~~ ~~dwój~~ jego
były różne. Siedział w bardzo
różnych miejscowościach - zawsze
go przewożono do tamtego
wizerenia ("czego" ? chodzi o
porobac). W końcu "wybudował"
w chorze przy koło miasta Ulm
i z Ulm wrócił do Guderreda
pod koniec maja 1945 r.

A. Nowoczek pod koniec 1945 r. 16

W więzieniu ważyła 48 kg.

III Kressa przekazała w sweter - poleceba było ludzi do pracy. Pod koniec 1943 A Nowacka przewieziono do miejscowości Torgau, a z Torgau do obozu pracy w Süptitz. Przewieziona w fabryce amunicji ^(amunicyj) "MUNA" - TORGAU

Produkowano tam różne kalibry amunicji do obsługi polowej i przeciwlotniczej. W fabryce dogadali się z Francuski, Włoszku i Rosjanki, że będą dokonywały na swoich stanowiskach pracy sabotażu.

Praca w "MUNA" była bardzo ciężka, ale za to wyżywienie było lepsze. Pod koniec marca 45 roku Nowacka stanęła na nogi. Praca jej polegała na wyperłaniu pocisków materiałem wybuchowym - w 177 strze pozostawia współpracownicy robili to samo. Pierwszy wyperłano bardzo niedbale. (Wiedo jedrano materiału wybuchowego itp)

Władze wybuchowe z frontu i z ^{poligonów} monitorowały, że pociski produkowane w "MUNA" wcale są nieprodukowane i na skutek tego jest dużo niewypalów

lub jest cięży ¹³ rozruch (dozosa
waga) Przepuszczamy na różnych
rodzajach produkcyjnych przy obrotach
mechanicznej też dokonywano sabotażu
(pracownicy tam praceres: mżczczy)

Jeżeli zakładowe podejrzewano
każdego, zmieniano niektóre osoby
na inne stanowiska pracy (co mi
nie pomogło) Likwidacja "MUNT"
odbyła się 16 4. 1945. Kobiety

przepracowano masowo w Kierunku
Halle an der Saale, po drodze
rozstrzeliwano kobiety i mżczczy.

19. 4. 45 A Nowacka z bratem
Kolerantami - Polkami cierpka
do obrotu by coś zdobyć

w Süptitz rozbiłaja kancelaris
- archiwum i A Nowacka znalazła
swoje dokumenty - listy ostrzeżenia.
(oryginały ma do dziś).

Została wyzwolona przez
Armię Radziecką 21. 4. 1945.

Wojciech do Gudziszca 31. 5. 1945.

Dzies schorowana - trudno jej mówić
o dawnych sprawach. Przepuszczam, że
mogła dokonywać sabotażu - bardzo
dokładnie znała fak i sposób produ-
kcji. Zasiłki jej i 19 mżca 18

-14-

jest to, że bronili się jak mogli
nie poszli na współpracę, nie nie
powstrzymali - byli bohaterami.

Przepraszam za opóźnienie.

P.S.

Po wojnie A. Nowacka pracowała
w stołowej MO. Dzis na emerytu-
rze Włodzisław Nowacki składowany
ma lizyma się jeszcze. Posiada
listy dokumenty hitlerowskie
dot. uch. sprawy. Trudem je
ale nie zdążyłem dokonać
odbić (choroba) Nowacki
poprosił o zwrot dokumentów,
które zakonserwowałem i przesyłam
do Giedrydza. Nowacki
wyznaczył Medalem Wolności
H. Hirsch

Po wyzwoleniu
 w Torzcu. Pierwszą
 od lewej: 17. Nowicka
 (1)
 2- Pani Cybula (z ksiądzem?)
 3 2
 4 2

Aniela Nowicka
 z mężem

Grudziądz 1934

Ax - Brat Nowickiej - Wessel
 Y - żona brata Aniela Nowickiej
 (1934 - po śmierci matki)
 A. Wessel. od 1934. współpracuje
 z agendą prywatni gubernatorskiej
 Oddziału II DOK VII - Toruń
 (Dział Okręgu Korpusu). na komisje
 Wywrotu polskiego.
 Prawomocnym wyrokiem sądu
 w 1943. został ścisły
 w Berlinie przez hitlerowców
 Rodzina Nowickich została
wciągnięta do pracy przez
 A. Wessel. Stwierzył Nowicki
 jako zainteresowany, a Aniela
 Nowicka jako siostra, która
 od 1935-39. udzielała pomocy
 mieszkaniowej.

II. Materiały uzupełniające relację -
- Nowacka Aniela & d. Wasylewska

1. Kto Smf. o A. Nowackiej i jej rodzinie
autorstwa Z. Głimskiej, mpis z 26.02.1981 k 2 s. 1-3

(1902-...) *istotnym*

1

*to nie
a 4-10-1940*

N O W A C K A Aniela z d. Wasilewska, pomoc w wywiadzie wojskowym
ur. dnia 17.X.1902 r. w Medznie p. Świecie n/W. Ojciec Stanisław Wasilew-
ski /rolnik/, matka Apolonia z d. Gzela prowadziła gospodarstwo domowe
N. ukończyła polską 4-klasową szkołę powszechną w Medznie oraz 4-klasową
szkołę niemiecką w Osioku. W 1925 r. wyszła zamąż za Władysława Nowackiego
st. sierżanta 65 pp. w Grudziądzu, który brał udział w I i II wojnie
światowej oraz był żołnierzem września 1939 r. Po powrocie z niewoli
pracował na lotniaku w Grudziądzu jako robotnik budowlany.
N. była dziewiątym dzieckiem w rodzinie i powiązania rodzinne miały zasad-
niwie wpływ na jej losy w okresie okupacji. Jej brat Antoni Wasilewski
osobliwy z Niemką wyjechał do Górzewa Wielkopolskiego, zmienił nazwisko
na Anton Wassel i otrzymał stanowisko inspektora niemieckich kolei. W 1934
r. został zwerbowany do współpracy z wywiadem polskim tj. z agendą placówek
grudziądzkiego oddziału II DOK VII Toruń. W związku z wyjazdem Antoniego
w 1940 r. zostali aresztowani przez Gestapo Nowaczy i przesłuchani w Gra-
dziądzu i Bydgoszczy. Ponieważ N. nie przyznawali się do niczego, Gestapo-
wcy stanęli ich do więzienia w Górzewie Wielkopolskim na konfrontację
z II bratem Antonim. Po trzech tygodniach brutalnych ale bezowocnych
przesłuchiwań przewieziono do Frankfurtu n/Odrą, gdzie znów przesłuchiwa-

2

2

i po zarejestrowaniu w księdze przestępców III Rzeszy odesłano do Górsowa Po 5 tygodniach całą trójkę wywieziono do Berlina do więzienia w Koebitzie po czym Władysław N. i Antona Wessel skierowano do więzienia wojskowego Berlin-Tegel w podwójnych kajdankach /ręce i nogi/. Anielę skierowano do więzienia w Scharlottenburg. W wyniku pierwszej rozprawy Sądu Wojennego wszyscy skazani zostali na karę śmierci za zdradę państwa. Podczas drugiej rozprawy odwoławczej Nowackich przypadkowe obronił jeden z członków Sądu Wojennego, gen. - dawny przełożony Władysława N. - jego dawny kompani w czasie I w. świat, wówczas w randze kapitana. Stwierdził on, że Nowacy nie są obywatelami państwa niemieckiego, i nie mogą być traktowani na równi z Antonem W., któremu zatwierdzono karę śmierci. Anielę N. skazano na 4 lata ciężkiego więzienia bez saliczenia oszu śledstwa. Przewieziono ją do więzienia w Cottbus, gdzie zdjęto jej kajdanki. Władysław N. został skazany na sześć lat ciężkiego więzienia. Ponieważ lekarz stwierdził u niego gruźlicę, był przersucony do rozmaitych miejscowości, wrócił do Grudziądza z Ulm w 1945 r. Anielę N. przewieziono do więzienia w Tergan, z tamąd do obozu pracy w Suplitz, gdzie pracowała w fabryce amunicji Muna - Tergan. Dokończyła tam wraz z innymi sabotażystami polegające na niedopełnianiu porcji materiałów wybuchowych. Po likwidacji Muna dn. 16.04.1945 r. kobiety

3

3

przewadzano w kierunku Halle an der Saale i po drodze rozstrzeliwano.
Aniela N. wraz z trzema kobietami uciekła do obozu w Suplitz. Tam rozebrały
kancelarię i z archiwum wydobły swoje dokumenty, akta eskartenia i itp.
A. N. przechowuje je do dziś. Wróciła do Grudziądza 31.03.1945 r. Po woj-
nie Aniela N. pracowała w stożówce Milicji Obywatelskiej, obecnie jest na
emeryturze.

ADRES;

86-300 GRUDZIĄDZ

Odsznaczona Medalem Zwycięstwa i Wolności.

Zbiory E. Zawackiej poz. 423/Pem.

- relacja własna Anieli Nowackiej spisana przez H. Hirsana z dn. 12.02.1979
- 3 zdjęcia zbiorowe N.

Biogram sporządziła Z. Ilińska 26.02.1981 r.

IV/1, korespondencja: z E. Zawacką:

1. list Fundacji do W. Nowackiego (syn),
brudnopis

k. 1 s. 1

2. list W. Nowackiego do Fundacji, rękopis,
5. XI. 1987

k. 1 s. 2

rel. Kowalski Guedrycz

Szanowny Panie,

Szanowny pamięć o Jęko Rodzicki,
na Pana gorliwy kartki wyjaśniania;
Dane o Panie Rodzicki i drugi
strony małam poświęcić z apuścizy
z Henryka Hirsza. 24r

~~Woj~~ Klub historyczny 20 dniata od niepełn
roku z inicjatywą catholicia spoteruj.
Wing ze "zapomniany" o zasługach
Panie Rodzicki pomogł instytutu
Kombatanckim dniatajeze z ramon
PRH, które mi stety nie dokumenty,
dziujow pomosticki konspiratoras
w dostatecznej mierze

Jeżeli Pan mi jest w porządkiem
relacji H Hirsza, proszę je robić od
czytać w moim archiwum
(czytanie stronki 8-12, 16-20)
Gagarine 13⁵/₂₆ Torun

rel Anieli i bratki Mowacy
Gondriada
zmarli

Gondriada 2
5.XI.87r.

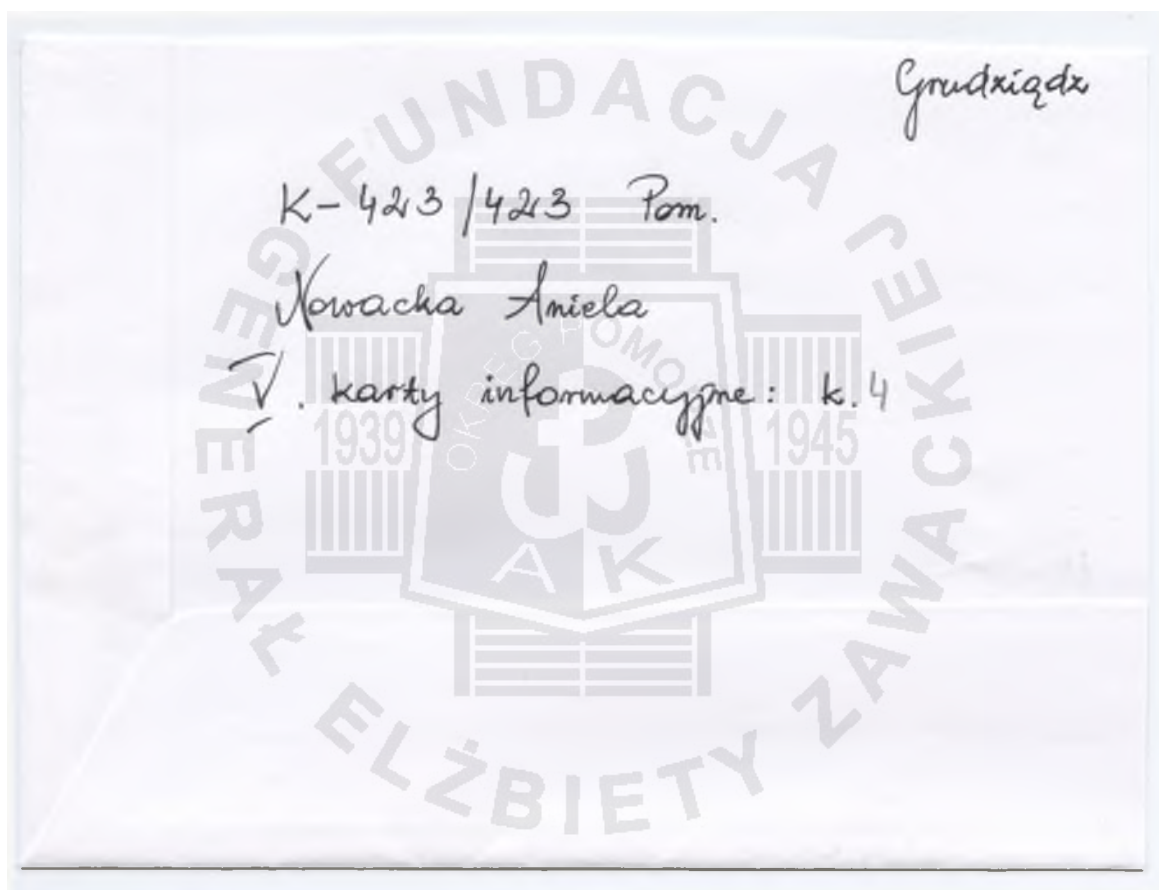
Drogiu Towarzysze

Bardzo jestem zadowolony tym zaproszeniem dla moich rodziców, ponieważ Klub ten zainteresował się dopiero po śmierci ich ciotki matka zmarła w 1984r. a ojciec 1986r. do tego czasu nikt się nie interesował ich istnieniem, bardzo miło mi ten stan rzeczy, w naszym muzeum i w całym czasie obywateli opędzili we wszystkich hitlerowskich

A2 podwójnym
Syn

Int Syn Anieli Mowaczyn w. w lipcu 1941 r. K. Kowca z listem
zawiniem w listach, listem od 1941 r.

napis stam, dla czego myślisz zaproszenie — 27 X 87

1. 2. 423 Pom 3. Wywiad, H. K. Grundziol, G. Szepiet.

4. Nowacka Aniela 5. z d. Wasilewska

6. 7. Nowacka

8. Stanisław Aniela Nowaczy 9. 17. 10. 1902 v. Miedzin. pow. Sułecie

10. Grudziadz 11. 11. Arest. 1. X. 1940 v. w Grudziadze - skąd do 1. X. 40 Bydgoszcz Frankfurt a/M - 5 tyg. Berlin - Schlotterbusch - 28. X. 1942 waz. Kurlus - do 10. 1943 od 24-43 - do końca Feb. Amunzi w Süpeltz

12. Rel. własna

(K 83)

5.22, 7, 28,

1939 r.

4

Pemore

+ Stowicka Monika

Fridta: Woj. Kasub. Bed. Lbr. Hill. v Bydgoszcz
z listy Gndrišdru straconych w Gndr.
i pomordowanych w obozach.

Gndrišdr

Sub

pat.

Syni Władysław
Grudziądz,

K-423

Grudziądz

++ Nowacka Aniela

Nowacka Aniela

